

**Til: Bornholms Regionskommune, Center for Miljø, Plan og Kultur Vedrørende: Høringssvar til forslag om § 16 a miljøgodkendelse til Vallegård, Degnebrovejen 1, 3740 Svaneke.**  
Journalnummer: 25/8277

Danmarks Naturfredningsforening Bornholm har gennemgået forslaget til miljøgodkendelse af Vallegård. Vi anerkender, at projektet indeholder visse miljøforbedrende tiltag, men vi har en række væsentlige bekymringer vedrørende den planlagte udvidelse i trin 2 fra 1.000 m<sup>2</sup> til 3.334 m<sup>2</sup> produktionsareal, især med fokus på en forøget ammoniakdeposition fra husdyrbruget, der vil få meget negative konsekvenser for den lokale natur og det omkringliggende vand- og havmiljø. Bornholm har i forvejen omkring 1 million svin, hvilket har vist sig at være langt over bæreevnen for det kystnære miljø, med iltsvind, fedtemøg og død havbund til følge.

**Udvaskning til vandmiljø** Kommunens vurdering af vandmiljøet koncentrerer sig i høj grad om afstandskrav og risikoen for gylleudslip. Men den diffuse og langsigtede påvirkning af vandløb og kystvande bør også vurderes. Forslaget viser, at der et beskyttet vandløb (Vaseå) ca. 469 - 499 m vest for Vallegård og endvidere at Vallegård er beliggende inden for kystnærhedszonen og dermed under 3 km fra kysten.

DN Bornholm er meget bekymret over at påvirkningen af havmiljøet slet ikke er vurderet i miljøgodkendelsen. Den samlede ammoniakemission vil mere end tredobles fra 1.599,9 kg til 5.170 kg NH<sub>3</sub>-N pr. år ved den ansøgte udvidelse, hvilket markant vil øge udvaskningen af kvælstof til havmiljøet omkring Bornholm. Da der kun er en kvælstofretention på 40-60% i det ansøgte område, kan omkring halvdelen af den udledte ammoniak forventes at ende i Østersøen (se bilag 1). Det vil påvirke et havmiljø, der allerede er stærkt påvirket af landbrugets kvælstof med endnu mere iltsvind og dermed forringet biodiversitet til følge.

Vi er i DN er opmærksomme på, at udbringningsarealerne ikke længere indgår som en del af selve miljøgodkendelsen. Men vi mener ikke, at det er tilstrækkeligt blot at konstatere, at udbringningen er reguleret af andre regler, da det ikke er muligt at vurdere den samlede miljøpåvirkning, uden at kende de konkrete udbringningsarealer. Den øgede mængde gødningsproduktion til ca. 6.890 tons årligt vil belaste vandløb, kystvand og havmiljø.

Vi efterlyser en opgørelse af: a) udbringningsarealerne, b) oplande med angivelse af vandløb, c) kort over dræn i udbringningsarealerne, d) eksisterende belastning af kvælstof og fosfor til de berørte vandløb, kystvand og grundvand samt e) forventet øget belastning af kvælstof og fosfor til de berørte vandløb og kystvand ved den forslåede udvidelse. Udover eutrofering ønsker vi også belyst, hvorvidt den ansøgte udvidelse vil 1) øge koncentrationen af sprøjtegifte i grundvandet på udbringningsarealerne samt 2) øge forekomsten af resistente bakterier i området.

**Ammoniakdeposition på kategori 3-natur** DN er bekymret over den beregnede ammoniakdeposition på de nærliggende naturområder. Vi finder det positivt at Bornholms

Regionskommune har foretaget en grundig vurdering af skoven øst for Vallegård, men vi er dog ikke enige i konklusionen. Der konkluderes at der er tale om en ældre skov og at den sydlige del ikke med sikkerhed kan siges at leve op til kriterierne for skov, der er vokset frem af sig selv på et naturareal. Det på trods af at flere kort indikerer, at det er tilfældet. Da skovens naturtype er afgørende for godkendelsens lovlighed, så er vi kritiske overfor om det er tilstrækkeligt grundlag, til at vurdere at skoven ikke er ammoniakfølsom.

Det fremgår af materialet, at merdepositionen på skovarealet øst for Vallegård vil være op mod 11,6 kg N/ha/år i forhold til nudrift og en totaldeposition på op mod 16,2 kg N/ha/år fra den ansøgte produktion på Vallegård. Selvom kommunen vurderer, at skoven ikke lever op til de specifikke kriterier for "ammoniakfølsom skov" i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, vil en så massiv merbelastning uundgåeligt føre til en eutrofiering af området, hvor nøjsomhedsarter fortrænges af kvælstofelskende arter.

**Beskyttelse Natura 2000-områder og lokale søer** Ejendommen ligger blot 1.055 meter fra Natura 2000-området "Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne". Selvom de beregnede depositioner på 0,1 kg N/ha/år ligger under de nuværende grænseværdier, finder DN, at man ved så store udvidelser bør stille krav om den absolut bedste teknologi for at sikre mod kumulative effekter, der kan skade de sårbare habitatnaturtyper i området.

Tilsvarende bemærker vi, at to beskyttede søer (Sø 1 og Sø 2) vil modtage en merdeposition på henholdsvis 3,8 og 1,9 kg N/ha/år. Selvom disse defineres som næringsrige søer, mener DN ikke, at man bør tillade en yderligere merbelastning, der overstiger 1 kg N/ha/år, da det modvirker målsætningen om at sikre god økologisk tilstand i vores § 3-beskyttede natur.

**Teknologi og BAT-krav** Vi noterer os, at ansøger har valgt delvist fast gulv (50-75 %) kombineret med linespil som ammoniakreducerende teknologi i de nye stalde. DN mener dog, at kommunen bør overveje, om der i stedet skal stille yderligere krav, da en tredobling af den samlede emission i et område med meget ammoniakfølsom natur kræver en mere ambitiøs teknologisk tilgang end den valgte.

**Gylle-håndtering og klima** DN finder det positivt, at der etableres teltoverdækning på både eksisterende og nye gyllebeholdere. Det er en nødvendig forudsætning for at nedbringe emissionen. Vi støtter også anvendelsen af linespil til hyppig gylleudslusning, da det reducerer dannelsen af metan, som er en kraftig drivhusgas. Vi opfordrer dog kommunen til at sikre, at der føres streng kontrol med, at beredskabsplanerne for gylleudslip er opdaterede og kendt af alle medarbejdere for at undgå uheld, der kan skade vandmiljøet.

**Lavbundsområder og klima** Det fremgår af ansøgningen, at der er udpeget flere lavbundsområder ved Vallegård. Vi efterlyser en vurdering af dræn og carbon-flux i disse områder. Kommunen kunne med fordel sætte krav til stop af dræn i disse områder, så de kunne fungere som CO<sub>2</sub>-dræn i stedet for som kilde til øget drivhusgas-emission.

**Landskabelige forhold og gener fra husdyrbruget** Udvidelsen med tre nye stalde på hver 67,8 meter samt nye kornsiloer og gyllebeholdere vil ændre ejendommens fremtræden i det åbne land betydeligt. Vi støtter kravet om afskærmende beplantning omkring det samlede anlæg for at mindske den visuelle påvirkning af landskabet.

Ved en udvidelse af svineproduktionen kan det ikke undgås at øge generne for naboerne i form af lugt, støj, fluer og øget transport (404 læs/år). I en artikel i Information 31/7 s. 4 fremgår det, hvorledes bekymrede borgere på Bornholm, der er nabo til udvidelser af svineproduktion, ønsker at bremse udvidelsen (Information: *Nye svinefarme er på vej trods regeringsløftet om et svinestop*).

**Den grønne trepart og midlertidigt stop for udvidelser** Udvidelse af svineproduktion strider efter vores vurdering stik imod den grønne trepartsaftale, der med bred politisk enighed understøtter en kurs, hvor store mængder landbrugsjord tages ud af intensiv drift for at skabe mere skov og styrke biodiversitet, samt begrænse udledningen af kvælstof for at beskytte fjorde og havmiljø. I forbindelse med den grønne trepart vil nye vilkår for kvælstofregulering træde i kraft den 1. januar 2027. Regering har den 20/8 præsenteret at et midlertidigt stop for udvidelser af den konventionelle griseproduktion, indtil nye rammer er fastsat.

DN Bornholm vil på det kraftigste opfordre kommunen til at udsætte miljøgodkendelse til det nye år, da det er uhensigtsmæssigt og kortsigtet at vurdere ud fra rammer, der om kort tid ændres. Især når økonomien for slagtegrise har givet underskud siden årsskiftet og landmænd taber markant flere penge end de tjener (DR 20/8: *Nu taber landmanden 400 kroner på hver eneste gris*) og Jeppe Bloch, formand for Danske Svineproducenter udtaler at "*Løsningen er at reducere den udbudte mængde*" (DR 20/8: *Danske svineproducenter i opråb*). Vi er i DN enige, om at den økonomiske krise i landbruget ikke skal løses med udvidelser og større svinehold, da det har enorme konsekvenser for naturen.

**Konklusion** Danmarks Naturfredningsforening kan ikke støtte en miljøgodkendelse, der tillader så markante merdepositioner af kvælstof på lokal natur og havmiljø, som det er tilfældet her. Vi opfordrer kraftigt Bornholms Regionskommune til at afslå den ansøgte udvidelse eller som minimum udsætte den endelige afgørelse og afvente de nye rammer i 2027.

Vi vurderer desuden, at en endelig afgørelse vil kræve en langt mere omfattende vurdering af den samlede miljøpåvirkning herunder vandløb og havmiljø, samt krav om yderligere ammoniakreducerende tiltag for at sikre overensstemmelse med naturbeskyttelsens interesser.

Med venlig hilsen,

**Danmarks Naturfredningsforening Bornholm**

## Bilag 1 Kort fra Danmarks Arealinformation



Lagvælger



Kvælstofretention, version ...

- < 20 %
- 20 - 40 %
- 40 - 60 %
- 60 - 80 %
- > 80 %



NP3 - Marine naturtyper (2...



Beskyttede naturtyper



Natura 2000: Habitatområder

+ Tilføj lag